SCIFISTA JE PO PARCONU

PŮL ROKU VE STÁLÉM SHONU !!!!!

Z obsahu pátého čísla:

Překlady:J.Wyndham-Není taková země, M.Gardner-Tecnologie na planetě AULU; povídání o A.Wisniewském; SF Azie a Afriky; Pomoc začínajícím autorům SF-O.Neff,J.Veis; původní povídky od I.Kmínka,I.Adamoviče; recenze, zprávy atd.

1984

5

vědeckofantastický zpravodaj a informátor

vydává V i l l o i d u s , SFK MFF UK

neperiodický-pro vlastní spotřebu-zdarma

*** Podzim - roční období SF ??? ***

Lidovým řčením uvedeným úplně nahoře na této straně v žádném případě nechceme říci, že skončí-li PARCON n-tého dubna, potom správný fan vyhledá n-tého října vyhřátý koutek za atomovým reaktorem a uloží se tam k zimnímu spánku až do následujícího PARCONu. Ovšem naprostá většina nápadů a akcí, které směrovaly rozvoj našeho fandomu, se dosud objevovala na jaře nebo v létě; proto si scifista v této době sotva stačil oddechnout.

Zdá se, že letošní rok bude první vyjimkou z tohoto pravidla, neboť československý fandom chytil druhý dech a na říjen jsou připravovány tři významné akce: minicon, scifivíkend Prahy 10 a setkání představitelů SFK v Šumperku. A za pár let všechno stihne jen ten, kdo už dnes začne shánět klubový chronobus, vlastní chronomobil, protekční halmochron nebo alespoň časoběžku !!!

JK+PVS

FV SSM 1310

O B S A H :

úvaha	str.	1	Podzim roční období SF ? /JK+PVS/
	"	2	Obsah
recenze	"	3	Dvojnásobný dvojník a Pavilon J /L.Dvořák/
povídka	"	3	Výzva v novinách /I. Adamovič/
-"-	"	4	Biliontý díl /I.Kmínek/
-"-	"	6	Však slunce zůstane a mraky zůstanou /I.Adamovič/
cyklus	"	7	Některé zajímavé postavy polské SF; část IV - A.Wisniewski - Snerg /V.Wagner/
zpráva	"	8	Nedopustíme zničit svět ! /Pagi/
PARCON'84	"	9	Pomoc začínajícím autorům SF - II.část /O.Neff, J.Veis/
žádost	"	11	POZOR !!! Redakce žádá ! /MH/
překlad	"	12	J. Wyndham: Není taková země
povídka	"	22	Jednou oné noci /I.Adamovič/
sonda	"	23	Vědeckofantastická literatura v zemích Asie a Afriky /J.Olša/
překlad	"	26	M.Gardner: Technologie na planetě AULU

V Z N I K N E N O V Á T R A D I C E ?????
aneb
Š u m p e r k - 8 4

Ve dnech 23. - 25. 11. 1984 pořádá SFK při ODPM Šumperk letos již druhou schůzku vedení a aktivistů československých SFklubů.

Oproti jarnímu setkání v Teplicích došlo ke zvýšení počtu našich SFK z 22 na 33 /a to ještě není konečné číslo/, v praxi je také vidět práce Koordinační komise /Pentagramu/.

Lze si jen přát, aby ŠUMPERK-84 probíhal bez komplikací a aby se zde vyřešily věci, důležité pro celý čs. fandom.

/MH/

Čtete INTERKOM ???

Pokud ne, jsou vám určeny následující řádky !!!

INTERKOM, který dostává každý SFK pouze v jednom exemplář /náklad je přibližně 40 kusů/, informuje o dění v československém fandomu, o knižních novinkách, o starších knihách, jež jsou k prodeji nebo výměně v knihovně Pentagramu. Ze za mavých titulů INTERKOMu: recenze STAR WARS II,III od J.Pavlíka, vyhlášení "Počítačové burzy" aj. Žádejte proto své vedoucí a předsedy, kteří INTERKOM dostávají, aby vám ho umožnili přečíst a opsat potřebné údaje. - x - x - x - /MH/

S F: Fanzin pro vnitřní potřebu SFK Vill idus při FO SSM MFF UK
Vychází neperiodicky 5 - 7 krát ročně
Šéfredaktor: Martin Hlaváč
Na 5. čísle spolupracovali: Zdeněk a Michaela Rampasovi, Ivo, Pavel, Petr.
Náklad: 200 výtisků; počet stran 27
Redakční uzávěrka 20.10.1984
Adresa: kolej Hvězda 36b/2A, 162 08 Praha 6 - Petřiny

FV SSM 1311

Dvojnásobný dvojník a Pavilon J

Co říci nového o dvou "nových" /psáno 27.4.84/ knihách tří českých autorů, které se objevily na trhu prakticky současně?

Ani jedna z nich příliš velkou díru do světa neudělá. O něco lepší a hlavně asi nadějnější je Dvojnásobný dvojník. Je to kniha, která je zajímavým pokusem o hru, v české literatuře, tvářící se většinou smrtelně vážně /což se týká i sci-fi/, značně neobvyklým.

Zdeněk Rosenbaum a Ladislav Szalai zpracovávají každý po svém 10 společných námětů. Bylo by možné si představit bohatší spolupráci - kdyby měli společný nejen námět, ale i příběh, kdyby si vyprávění předávali, kdyby vedli dialog, anebo kdyby jeden převyprávěl to, co napsal druhý, takže hra by se stala opravdu hrou. Ale buďme realisté. Přesto, že oblast spolupráce je minimální, už tím, že si autoři byli vědomi, že jde o hru, došlo k jistému uvolnění. Hravost prostupuje všemi povídkami, je jejich nejvýznačnější vlastností, proto se kniha velmi dobře čte. Za zmínku stojí i nápadité ilustrace Kurta Gebauera.

Hravý přístup má však i svůj rub. Povídky Z. Rosenbauma a L. Szalaie jsou vlastně hříčky, postavené na dobrých nápadech, k nimž oba autoři vymysleli "logický" příběh, se kterým si už mnoho práce nedali. A tak to jsou hříčky průměrné kvality, rozváděné pomocí mnoha zajímavých nápadů, z nichž některé značně převyšují kvalitu svého příběhu; například popis paralelního světa v povídce Bludiště snů /Z.Rosenbaum, str. 47/, nebo popis řádění pomateného kybernetického medvěda v povídce Synu... /L.Szalai, str. 168/.

To jsou okamžiky, kdy se zajímavost povídek prudce zvyšuje, ale zůstávají nevyužity. Je vidět, že autoři cítí jejich lákavost, ale neumějí je využít a příběh se vrací na svou průměrnou úroveň.

Pavilon J je kniha zcela jiné povahy. Kratochvílovy povídky jsou spíše tradičního, u nás v současnosti takřka nezastoupeného druhu. Svými klady a hlavně zápory připomínají českou předválečnou sci-fi. Jejich rámec je prostý: závažný problém /nejlépe celolidský/ a jeho romantické až naivní zpracování, v němž se géniové světového formátu chovají jako žáci páté třídy obecné, hrající kuličky. Je to svět, v němž je vše jednoduché a autor má nad tím laskavý nadhled. Nevadí mu, že jím shromážděná fakta si odporují nebo postrádají jakoukoliv logickou souvislost /zvlášť nápadné je to v povídce V ráji č. 2/. Co ho napadne, to napíše a o nic jiného se nestará. A přitom všem kniha působí na čtenáře celkem normálním dojmem. Přiznám se, že mě na této knize nejvíc fascinovalo to, že příběh nemusí mít logiku a přitom se dá číst!

Ladislav Dvořák

Ivan Adamovič: VÝZVA V NOVINÁCH

A co když třeba právě vy jste android ???
Zamyslete se nad sebou !!!!!

FV SSM 1312

Ivan Kmínek - BILIÓNTÝ DÍL

Pan Prokeš se probouzí a nemoudře hledí. Pendlovky ukazují dvě po půlnoci a na televizní obrazovce už jenom sršení vodorovných čar. Tak se mu to tedy opět povedlo: usnul. Usnul, tentokrát při osmém pokračování Rodinné Odyssey, a Lída, rozhořčena tím cynickým činem, ho tu nechala, jen ať si vyvrátí krk o opěradlo klubovky, jen ať trpí.

Dopil hořký zbytek čaje, přikousl televizní sušenku Manka a chystal se odebrat na lože, na pravobok manželské dvojpostele, kde je už dvacet let reservè pro jeho tělo. Ještě zívnout, obout papuče a vypnout ten krám...

Jenže na obrazovce se cosi zvláštního děje. Nejdřív poruchy a pak se tam náhle snáší jakýsi výjev, ostří se a jasní: muž povědomé tváře se tam hádá se svou ženou. A tu pan Prokeš vidí, že ten muž je on sám a ta žena je Lída! Tak stop. Klid. U Prokešů se halucinace nenosí. Záhady patří do sobotních příloh novin a vůbec, hodina duchů už uplynula... Obraz však nemizí. Lída se právě zlobí, co že to vlastně roste z jejich dcery, po nocích se courá a výuku sabotuje, a pan Prokeš se dcery nesměle zastává, však ty jsi už v jejím věku byla v tom, říká, či snad ne? To jsou mi ale argumenty, láteří Prokešová a odchází si pobrečet k sousedce, ale pak se obraz náhle nějak zatočil a rozpil do ztracena a je konec. Už jenom sršení vodorovných čar.

A nejhorší je, říká si pan Prokeš, strnule sedící v křesle, že to všechno se skutečně stalo. Včera po večeři se odehrála ta scéna slovo od slova, poznal přece to své gesto, kterým odsouval nedopitou sklenici s pivem, i Lídiny žalozpěvy poznal.

Pokouší se svou necvičenou mysl dohnat k vysvětlení. Kdo ho to sleduje? Komu stojí za to, aby šmíroval v tom jeho nevalném živobytí? Pátrá v kuchyni po nějaké skryté kameře či mikrofonu, ale marně. Jeho hlava je jako vykradený automat na mince.

Jen jedno ví jistě: zpětně si promítá ty scény z obrazovky -- to přeci nebyl pouhý dokument. To bylo Umění. Rozhořčení jeho ženy, vypíchnuté skvělou prací s transfokátorem. Jeho chabé protesty, jimiž jasně prosvítá, že se nutí do zájmu o svou dceru a že se za to zároveň i stydí a že zároveň chce i nechce zůstat v obraze své rodiny... Dobře natočené záběry! Ten Někdo je Umělec.

FV SSM 1313

Víc už tu noc nezjistil.

Lída se nesmí nic dozvědět! umiňuje si, když se odpoledne vrací z práce. S blížícím se večerem jeho napětí roste: ještě se ten Někdo o něj zajímá? Je večeře, příbory studeně cinkají a v televizi běží Příhody pana Xí. Paní Prokešová je jako na trní, protože za chvíli začíná pátá část Kliniky uprostřed města. Copak asi doktor Sýček, přemýšlí nahlas, jakpak se z toho všeho dostane? A víš ty, že jsi mu v ledačems podobný? obrací se na svého muže. Taky to neumíš s lidmi a sám v sobě se nevyznáš a jestlipak jsi vůbec dával při minulém díle pozor? Ne, pan Prokeš nedával pozor. Nikdy nedává pozor. A jeho choť se rozohňuje, takové lidi, jako je ten Sýček a ty, by vůbec neměli pouštět do života, co je vám platný titul, když se chováte jako hrom do police, divím se Sýčkově ženě, že to s ním vůbec vydrží, ostatně sobě se taky divím - a pan Prokeš nemá kam uhnout a raději dopíjí zteplalé pivo. Hlavu má jako vykradený automat na mince. Prosím tě, co to s tebou zase je? ptá se Lída, můžeš mně vysvětlit, co tebe vlastně zajímá, když už ani Klinika s tebou nehne?

A pan Prokeš si klade otázku, co ho vlastně zajímá? Má role mě zajímá, odpovídá si, moje role v jedné frašce.

Klinika skončila a Lída, plna starostí o nevalné živobytí toho nešťastného Sýčka, šla spát.

Pan Prokeš je zabořen v lůně klubovky a zapaluje si jednu cigaretu za druhou. Dávno už odezněla hymna a na obrazovce už jen sršení vodorovných čar.

V půl druhé přicházejí poruchy a pak už se odkudsi snáší scéna: Divím se Sýčkově ženě, říká Lída, že to s ním vydrží, ostatně sobě se taky divím, prosím tě, co to s tebou zase je? můžeš mně vysvětlit, co tebe vlastně zajímá, když už ani Klinika... Opět výborné záběry, snad jen trochu méně ostré než včera. Tajemná kamera, jakoby odkudsi z kredence, snímá potem se lesknoucí zátylek pana Prokeše, nad nímž se v klamné perspektivě tyčí Lídina soudcovská postava a ještě výš je modré oko obrazovky... opravdu, působivá hierarchie. Pak nájezd kamery na prázdné talířky od večeře... a to je dnes konec. Obraz se rozpíjí do ztracena.

Příští noc a všechny další už zůstala obrazovka němá. Jen sršení vodorovných čar. Ale pan Prokeš nezapomněl. Někde v hlavě si dokonce chová náznak řešení, což ho se vším poněkud smiřuje. Ostatně kamarádi mají tu jeho historku rádi i bez konce, objímají ho kolem krku a objednávají další rundu.

FV SSM 1314

Občas je unaven a pustí si televizi:

"Vážení diváci," cukruje hlasatelka, "vás, kteří máte rádi prosté a pravdivé hrdiny našeho seriálu Lidičky, zveme teď na jeho osmé pokračování. Nejprve si ale připomeňme alespoň ve stručnosti děj předcházející části: Když se mladý švec Nezamysl dostal do konfliktu se svým tchánem kvůli Barče..."

x x x

"Vážení diváci," řekla bytost R usměvavě a trochu nervózně urovnala kytičku rostlin B na svém stolku, "vás, kteří jste si oblíbili hrdiny našeho seriálu Lidstvo, zveme teď na jeho jubilejní, biliónté pokračování, které jsme nazvali Nové trampoty pana Prokeše. Zároveň bychom se chtěli omluvit za poruchy, které byly při dvou předcházejících dílech způsobeny průnikem reality 17 do nižších pater. Děkujeme za pochopení a teď už přejeme příjemnou podívanou."

Ivan Adamovič:

VŠAK SLUNCE ZŮSTANE A MRAKY ZŮSTANOU.....

Chladné letní ráno. Slunce, které se teprve před malou chvílí vyhouplo zpoza bloku domů, je každou chvíli zakrýváno plujícími mraky, takže stěží může zahřát hlouček lidí čekajících na autobus. Lidé přešlapují, zvedají si límce, protože fouká studený vítr, a totéž dělají jejich stíny na asfaltovém chodníku. Podle výsledku boje slunce s mraky mění stíny svoji ostrost a odstín, čímž skýtají zajímavou podívanou tomu, kdo by si takové maličkosti všiml.

Je před polednem. Mraky už odpluly, a tak slunce, které zatím urazilo značný kus dráhy po obloze, svítí podstatně silněji.

Lidé na zastávce již nestojí... Jen jejich stíny o něco více ztmavly.....

FV SSM 1315

je jistě jednou z nejzajímavějších postav poválečné polské SF. Napsal zatím tři romány a dvě povídky /u nás zatím vyšly bohužel jen ty povídky/ a dá se říct, že co dílo, to událost ve světě literatury SF. Jeho první knihou byl román "Robot", který získal první cenu v anketě čtenářů o nejzajímavější polskou SF poválečného období.

Ze Země je odebráno město i s podzemním krytem pod ním. A právě do tohoto krytu je uveden BER - 66, postavou i myšlením člověk. Avšak před "probuzením" je mu řečeno, že je robot, který každým svým činem plní příkazy neznámého Mechanismu. Spolu s ním putuje makabrickým labyrintem podzemního krytu. Lidé jsou zde uzavřeni bez možnosti kontaktu s povrchem, ze kterého utekli před hrozící katastrofou. Setkávají se s tajemnými jevy, způsobenými prolínáním reálného času obyvatel krytu s dávno minulým časem obyvatel města. A v tomto prostředí se pilot podzemního plavidla /?/ fyzik /?/ BER 66 /?/ pokouší rozhodnout neřešitelnou otázku, zda je člověkem se svobodnou vůlí nebo jen robotem obdařeným lidskou podobou, smysly a pocity, ale ve skutečnosti řízeným Velkým Mechanismem. Zdá se, že alespoň jeden pevný bod nachází v lásce k robotu /?/ BER - 67 v podobě mladé dívky.

Váhající, pochybující hrdina se pomalu seznamuje s prostředím krytu a zjišťuje, že celý objekt je pravděpodobně unášen obrovskou rychlostí vesmírným prostorem. Lidé v krytu jsou postupně zaměňováni roboty s lidskou podobou. A on - jeden z lidí /?/ vzbouřený robot /?/ - se zachraňuje s dvěma posledními lidmi únikem v podzemním plavidle do města nad krytem. To je sice v pořádku a žije takřka normálním životem, ale je uzavřeno v cylindrické nádobě a unášeno neznámými bytostmi, o jejichž povaze a cílech nemají lidé ani tušení.

Úvahy o těchto "nadbytostech" pak vedou Snerga k zajímavým závěrům o samotném člověku a přibližují knihu k filosofickému eseji. Sněrg se zamýšlí nad tím, zda to, co my považujeme za přírodní zákon, není vlastně jen umělým výtvorem nějakého superorganismu a jestli vůbec budeme schopni takový vyšší stupeň vývoje postihnout.

Sklon k determinismu, který se projevuje již v Robotovi, ještě výrazněji vystupuje v jeho druhé knize "Wedlug Lotra". Hrdina románu Carlos Ontena zjišťuje jednoho rána, že jeho město Kroywen se radikálně změnilo. Domy a celá krajina jsou jenom kulisami a i většina lidí jsou spíše figuríny, řídící se předem naprogramovanými pokyny. Carlos se rozhodne tento svět poznat, avšak následující události se mu úplně vymykají z rukou. Z žárlivosti se dostane do rvačky s manekýny, představujícími úředníky a policisty. Pak následují události rychle za sebou a Carlos se proti své vůli stává velkým gangsterem. Díky celé řadě akcí, na které nemá žádný vliv a které jsou řízeny neznámou silou v pozadí, se stává zločincem ve světě sice umělém, ale pro něj jediném.

Postupně se sice hrdinovi podaří odhalit původce toho všeho. Je jím Plavý Jack - Velký Režisér Světa. Právě po něm opilý Carlos chtěl, pokud je opravdu tím, za co se vydává, roli velkého gangstera. Ale toto odhalení přichází pozdě a není mu nic platné, neboť je hra dokončena podle scénáře.

Objevuje se tu stejně jako v Robotovi problém hledání smyslu a cíle ohraničené a determinované role jedince. Sněrg sám předkládá determinismus bez úniku. Ale opravdu bezvýchodný? Zdá

FV SSM 1316

se, že snad ne. Vždyť BER 66 hledá a bouří se, a díky tomu může pocítit pravdu. A i Ortena by možná nezahynul, kdyby se nepodrobil osnově scénáře.

Třetí román Snerga "Nagi cel" rozvíjí téma filmosu, které se objevilo již v povídce "Aniol przemocy". Jeho hlavní hrdina Antoni Suchary se díky neopatrnosti únosce letadla a sebevraha Nuzana dostává do budoucnosti, kdy je sice na Zemi ideální společnost, avšak obrovská nuda. Kolem celé zeměkoule je ve výšce 12 km "Střecha světa", jinak spousta krychlí, ve kterých probíhají třírozměrná filmová představení /stereony/. Znudění pozemšťané v nich prožívají nebezpečí a dobrodružství přesně podle svých představ. A protože se na místa v stereonech čeká v dlouhých řadách, snaží se tam někteří dostat načerno. Mezi ně patří i Nuzan. Suchary se tak dostává do Itálie dvacátého století jako zpěvák populární hudební skupiny "To tu - to tam" a prožívá dobrodružný příběh kolem teroristů, kteří hrozí výbuchem jaderné bomby.

Postupně zjišťuje, že za celou akcí je záchranná četa, která má pomoci několika "divákům" stereonu, kteří se v roli teroristů dostali do vězení. Od dalšího nudného pokračování je má zachránit filmová smrt v požáru jaderné exploze

V celém tom vymyšleném světě, řízeném počítačem stereonu, nachází Antoni jedinou skutečnou hodnotu ve své lásce k Lucii. A tak když se po své filmové smrti dostává do světa pod "Střechou světa", je jeho jedinou nadějí, že je reálná a není produktem stereonu, a jediným cílem ji najít.

Sneng v příběhu rozvíjí svůj pohled na skryté mechanismy světa a čtenář se po přečtení knihy nemůže zbavit otázky, zda i on není jen statistou ve "filmovém představení" našich vzdálených potomků. Pohledy, které autor rozvíjí ve všech svých knihách, jsou velmi zajímavé. I když s jeho krajním determinismem nemusí čtenář souhlasit, jistě nalezne v jeho díle spoustu podnětů k zamyšlení.

Vladimír Wagner

Literatura:

Wisniewski - Snerg, A.: Robot /Iskry 1983/
Wisniewski - Snerg, A.: Wedlug Lotra /Wyd. Literackie 1978/
Wisniewski - Snerg, A.: Nagi cel /Czytelnik 1980/
Wójcik, A.: W strone czlowieka /KAW 1980/

N e d o p u s t m e z n i č i t s v ě t !!!

Dne 5. dubna 1984 byly v Tbilisi vyhlášeny výsledky Všesvazové literární soutěže o nejlepší protiválečnou vědeckofantastickou povídku. Tuto soutěž organizoval Svaz spisovatelů Gruzínské SSR společně s ÚV Leninského komsomolu Gruzínské SSR, s republikovým výborem pro kosmonautiku a se společností Znanie a za podpory Výboru pro dobrodružnou a vědeckofantastickou literaturu. Svazu spisovatelů SSSR. Soutěž probíhala pod heslem "Nedopustme zničit svět"; první cena byla rozdělena mezi pvídky "Právo hlasovat" /manželé Lukinovi, Volgograd/ a "Čistá a něžná" /I. Revin, Rostov na Donu/.

Pagi

- -

Pomoc začínajícím spisovatelům SF

/PARCON 84/

druhá část

Ondřej Neff: Nová vlna v SF
/výstavba vědeckofantastického díla/

Tato přednáška se zpracovávala tak, že se z ní vypustil děj /např. román I Asimova, povídky z pardubické soutěže apod./, na kterém se výstavba SFdíla popisuje; tím by měly vyniknout klasické principy tvorby tohoto literárního útvaru.

Úvodní část věnoval O.Neff základním principům výstavby románu klasického typu; dobrodružného, který byl typický zejména v americké SF v 40. a 50. letech. /Začátek přednášky jsme bohužel nestihli, a proto začínáme "useknutě"

Figur nesmí být moc, aby se situace nestala nepřehlednou /každá postava by měla být nositelem jednoho zájmu/. Základní zájem musí nést hlavní hrdina - musí mít vlastně svou "sebezáchovu" a pak nějakou "ideální" myšlenku.

Další, pomocné postavy, v tom musí hlavnímu hrdinovi pomáhat nebo bránit. Nikdy se nesmí stát, že by byly dvě figury, které chtějí to samé - v tom okamžiku je jedna z nich zbytečná.

Ve velkém díle, jako je román, musí být dílčí celky - "intermezza"- kde se rozehrávají další skutečnosti - čtenář je ukolébán v pohodě - vzápětí dojde k zvratu.

Je to princip neustálých převratů děje !!!

Z pohody autor obrátí děj do úplného opaku !!!

Není tam vlastně ani chvilka prodlevy nebo příliš mnoho pohody; autor děj žene pořád na poměrně malých ploškách do vyhrocených situací.

V další části přešel O.Neff k dalším důležitým prvkům tvorby vědeckofantastického díla.

Slogan: "Překvapte mě, teď hned!" je především americkým způsobem fabulace, který vede k výstavbě románu; o stavbě povídky to platí také !!!

Je třeba dbát na to, aby průběh povídky neprocházel lineárně, od nějakého základního konstatování, nápadu, přes poklidný popisný děj k závěru, což je struktura většiny povídek v pardubické soutěži.

Tenhle způsob není jediným možným řešením, jediným přístupem k věci; ono to totiž vede k vysloveně mechanickému uvažování !

Když přijdete na ten princip, že jste v každé kapitole překvapeni, tak už vlastně vůbec nikdy překvapeni být nemůžete - víte, že za každým kusem nastane zlom /někdo vybafne/ - jste jen zvědavi jak "vybafne"; je to určitý mechanistický extrém pojetí díla. Jenže literarní dílo jakkoli rozsáhlé má k o s t r u a m a s o.

Maso je úplně něco jiného než o čem se hovořilo až dosud; je to podstatně tíž definovatelné - to je vlastně atmosféra /ilustrita/ vyprávění, aby člověk, který to literární dílo čte, byl schopen navázat kontakt s dotyčným literárním dílem, ztotožnit se s ním - vstoupit do něj a stát se jeho součástí. To je na psaní to nejtěžší.

- -

FV SSM 1317

Soutěž "O cenu Karla Čapka" - většina autorů položila důraz na výstavbu té atmosféry; je to asi tím, že jsme "odkojeni" dobrou literaturou. Špatné /spotřební/ literatury u nás vychází poměrně velice málo. Američtí spisovatelé, které je potřeba brát v jistém směru jako normu, byli často cvičeni na tom, čemu říkáme špatné nebo spotřební.

Masa musí vycházet z prožitků, z osobnosti autora.

Ve velmi krátké povídce nejsou žadné zvraty - to by působilo rušivě.

V letošním "KOČASE" je většina solidních povídek; i celkově působí dobře.

Asimov je zastaralý - vysvětluje takovým tím "Verneovským" způsobem, který přežívá ve starší SF.

Nositelem myšlenky musí být vždy jeden člověk /postava/ - můžou mít za sebou i zázemí, ale nemůže "spadnout z nebe"!!!

Na konci by měla být tzv. subpointa, která dodává ději "sílu".

Popis děje daného nápadu má trvat dokud "vystačí" /je třeba velkého citu/, potom následuje zlom a opět popis příběhu. Tím zlomem je třeba překvapit. Je otázka, jestli těch zvratů není v díle někdy moc.

Do sálu, kde beseda probíhala, přišel Jaroslav Veis a O. Neff se na něj obrátil se stručným dotazem - co si myslí on? Odpověď by se dala nazvat: VÝSTAVBA SF POVÍDKY.

Základní záležitostí je nápad ve své podstatě, který když se dostane, nemusí být často ani nosný - je jenom v hlavě a není vžitý.

Povídka se může tvořit poměrně dlouho! Nápad může ležet v hlavě do té doby, dokud člověk nepřijde na to, jak ho nejlépe zužitkovat. /Pozor!!!!! Nezahazovat žádné nápady ani povídky - - člověk neví, kdy se to může hodit!!!/

Nápad může být možný bez pointy.

Povídka bez dějové nebo citové pointy je však poloviční nebo čtvrtinová; zůstane jenom idejí, ale né povídkou ve své podstatě.

Člověk by měl vycházet z nápadu, vodit si postavy povídkou a musí myslet také na překvapení v posledním odstavci /subpointu/. Stojí za to pracovat vlastně tak, že si to překvapení nedříve vymyslím a potom píšu povídku.

Čím je víc postav, které hrají /jsou živé/, tím se o hodně víc komplikuje práce s nimi, vnese se tím do příběhu i mnohem více barvitosti.

Když je ovšem postav hodně, začnou se autorovi ztrácet, a pak se z ničeho nic najednou vynoří a čtenář pak hledá, listuje zpět do předešlého děje, aby neztratil souvislosti /to bylo vidět na naší recenzi, která byla otištěna v čísle 4-1984 - - DUNA - postav bylo moc a ztratily se ve stručném ději - poznámka redakce/.

Pisatel by si měl dát pozor na to, kolik těch postav v dané povídce utáhne tak, aby byly živé!!!

Nyní se do diskuze o SF povídce k Jaroslavu Veisovi /J.V./ zapojil i Ondřej Neff /O.N./:

O.N. Je spousta povídek kde jsou jenom dvě postavy; postava nemusí být jenom člověk, tím se vlastně myslí centrum dramatu a prostředí /např. jeho napětí/.

Je zbytečné mít moc postav!!!

V nějakých rozsáhlých románech mohou být postav i stovky, ale žádná postava není samoúčelná /např. Balzac/.

FV SSM 1319

J.V. V povídce má strašně důležitou roli detail.
Není třeba pojmenovat skutečnost jaká je, ale najít si detail, který ve dvou nebo ve třech větách tu danou skutečnost vytvoří - ten detail je tak podstatný, že zbytek si čtenář domyslí.
Někdy se člověk setkává s nechutí pojmenovat věci konkrétně, což trochu sovisí s tím detailem. Důležité je přesné pojmenování, které pomáhá vytvářet detail, nedá se popsat jen část, neboť zbytek si čtenář dotvoří.

O.N. Je nutné ale užívat především akční detail, jinak je to příliš statické . Pomocí akčního detailu si to čtenář většinou lépe představí, než kdyby se to popsalo staticky, nehledě na to, že se čtenář začne nudit.

J.V. Obraz, který si každý z nás vytvoří, může být jiný /osobnější/, když to neubírá té povídce na hlavní myšlence autora.

O.N. Vlastnost postavy /její základní rysy/ se nemusí popisovat, ale může se projevit v ději /v akci/.

J.V. Je nutné ve vhodném okamžiku umět přejít z úvodu do děje. Záleží i na způsobu tohoto přechodu nebo na úvodu vůbec.

V této chvíli bohužel vypršel čas určený pro tuto besedu a posluchači se rozešli na další pořady.

/zpracoval MH/

/pokračování v dalším čísle/

P O Z O R !!!!! R E D A K C E Ž Á D Á !!!

Vážený čtenáři, redakce fanzinu se na Tebe obrací se skromnou prosbou.

V důsledku zvýšení našeho nákladu z 150 na 200 výtisků a v důsledku početního růstu našeho fandomu, by nás zajímalo, do jakých oblastí "světa" se náš SFzpravodaj dostává.

Žádáme vás proto o odstřižení, vyplnění /čitelné/, nalepení /na korespondenční lístek/ a odeslání /na naši adresu/ "růžku", který se nachází na této straně.

Prosíme vás, aby "růžek" odeslal až konečný majitel fanzinu !!!!!

Tato operace nám umožní dovědět se, kam se naše "časopisy" dostávají, a které se ztrácejí v "hyperprostoru".

Villoidus vám děkuje za spolupráci !

/MH/

V reprezentativní antologii světové science fiction "Pozemšťané a mimozemšťané" byla zařazena povídka anglického autora Johna Wyndhama "Pak přijde čas a muž se musí usadit". Vypráví o osudech muže, který s dalšími pozemšťany zůstal jako ztroskotanec na Marsu poté, kdy se Země po jaderném výbuchu rozpadla. Hlavní hrdina povídky Bert putuje po planetě, a přestože mu jsou Marťané svým způsobem života blízcí, nedokáže žít jako oni a stát se součástí jejich vymírající civilizace. Ani sympatie k půvabné Marťance ho nedokáží zbavit touhy po zmizelé Zemi, jež je pro něho symbolem domova. Povídka končí ve chvíli, kdy Bert své přátele opouští a vydává se na další pouť.

Autor později napsal pokračování této povídky, které vám předkládáme.

N E N Í T A K O V Á Z E M Ě

John Wyndham

I

Po levé straně se rozkládaly rozvaliny velkého města. V marťanské řeči se nazývalo "Thalkia". To jméno bylo jedním z údajů o Velkých, které tak jako tak nedávaly žádný smysl.

Bert se tu už dříve několikrát zastavil a procházel se mezi rozvalinami. Mnoho mu toho neřekly: nedokázal z nich ani vyčíst velikost nebo podobu Velkých. Většinu města zavál matně rudý písek. Bylo vidět pouze vysoké sloupy, zdi z tmavého kamene a kusy zříceného zdiva mezi nimi. Tu a tam byly vidět obrovské prahy, postavené podle jakýchsi fantastických architektonických plánů, které by na Zemi nebylo možné uskutečnit. Díky menší gravitaci tu bylo možno použít obrovských bloků, kterými se na Zemi mohly pyšnit snad jen pyramidy. Bert stál v posvátném vytržení v nejstarším městě, jaké kdy člověk viděl. Vedle t o h o t o mu připadala celá pozemská civilizace jako rychle nafouklá a prasklá bublina. Měl pochybnosti, zda vůbec vypadala Thalkia jinak, když předkové člověka poprvé sestupovali se stromů na pevnou zem.

Tentokrát, když jeho loď plula kolem Thalkie, minul ji téměř bez povšimnutí. Ruku měl na kormidle, ale řídil zcela bezmyšlenkovitě. A jeho oči, skryté pod orvanou střechou klobouku, skoro ani nezaznamenávaly, co viděly..

Když pohlížel na masivní ruiny, měl před očima Zaylo. Viděl ji ve velké žluté sukni ozdobené hnědým vzorem, s vlasy svázanými na hlavě třemi stříbrnými sponkami; její paže byly hladké a jemné...

Ale Zaylo vidět nechtěl. Násilím vidinu odehnal: "Tohle jsou rozvaliny Thalkie," říkal si, "jednoho z největších marťanských měst. To znamená, že jsem asi pět nebo šest mil od Fargovy usedlosti. Budu muset zahnout do ramene kanálu pětačtyřicet stupňů doprava. A Farga..." Vytáhl zápisník, aby si osvěžil vzpomínky na Fargovu rodinu i služebnictvo. Fargův syn, Cliniff, už bude dospělý. "Je to šikovný chlapec, myslí mu to víc technicky než..." A najednou myslel na Zaylo, která teď už byla také dospělá.

Bert si přehodil tašku s nářadím přes rameno. Fargova usedlost vypadala jako kterákoli jiná na Marsu. Bylo tu několik polí podél břehů kanálu, vodní kolo jako pohon a zavlažovací zařízení a samotný dům - zčásti sýpky, zčásti kůlna a zbytek lidské obydlí.

Farga měl pro Berta novinky. Před třemi dny nad nimi přeletěla kosmická loď a podle toho, jak mu ji Farga popsal, usoudil Bert, že to není žádná z lodí, které uvázly na Marsu. Pokud byla zpráva pravdivá, muselo se jednat o loď z jiné planety. Přestože to vypadalo nepravděpodobně, určitá možnost tu byla. Bert se proto rozhodl vrátit se rychle do Osady, aby zjistil, co to znamená. Plul celou noc a dva další dny. Nyní si poprvé přál, aby jeho loď měla větší rychlost. Teprve pátého dne se dostal do Osady.

II

Jakmile vystoupil na pevnou zem, okamžitě vycítil jakousi změnu. Dříve ho tu vždycky obklopovala prázdnota jako prostěradlo, které bylo pokaždé o něco silnější. Teď jako by ten pocit postrádal. Lidé, které potkával na cestě do hlavního klubu, vypadali, jako by dostali injekci, která jim určovala nějaký cíl.

V malém klubovém baru bylo znát změnu poněkud méně. U svých obvyklých stolů seděli ti nejotrlejší, kteří už dávno propadli alkoholu a vůbec celkovému cynismu, než aby je něco změnilo. Bert si nalil a porozhlédl se kolem. Zaujala ho skupinka tří mužů, kteří seděli za stolem u okna a velice vážně spolu hovořili. Dva z nich byli, stejně jako on, zarostlí tuláci, kteří žili mimo osadu. Muž, který právě mluvil, vypadal bledší než ostatní dva, ale měl ráznější vystupování. A Bert zaslechl, co říkal:

"Zapište se hned, radím vám dobře. Vsadím se, že si vyberete tuto výpravu... Vy také," dodal, když viděl, že Bert si bere židli. "Potřebujeme muže jako jste vy. Z těch, co jsou tady, je polovička už vyřízená. Neprošli by žádným lékařským testem, anebo by nevydrželi změnu prostředí. Jestli chcete, hned si zapíšu vaše jména - a přednostně. Stačí lékařská prohlídka a všechno bude vyřízeno. Tak co vy na to?"

Oba muži bez váhání souhlasili. Muž si zapsal jejich jména a tázavě pohlédl na Berta.

"Právě jsem přišel. O co vlastně jde?" zeptal se Bert a snažil se mluvit klidně. Byl rád, že dokáže utišit prudce bušící srdce. "Všechno, co jsem zaslechl, je, že sem má přiletět nějaká loď," dodal.

"Teď je tady," řekl jeden z vousáčů.

"Z Venuše," dodal druhý.

Bledý muž se rozhovořil. Ostatní dychtivě naslouchali, jako kdyby to také slyšeli poprvé. V jejich pohledu bylo jakési světlo a z tváří jim zářila rozhodnost. Takový výraz Bert už dlouho neviděl.

"Byl jste někdy na Venuši?" zeptal se bledý muž.

Bert zavrtěl hlavou.

"Mým prvním letem byla výprava na Mars," řekl.

"Venuše má budoucnost. Mars žádnou nemá," řekl mu bledolící muž. "Všechno tam spěje kupředu. Byli bychom vám to sdělili už dříve, ale kvůli zdejší statické elektřině se s vámi nemůžeme vůbec spojit rádiem."

Vysvětloval jim, že už od prvního přistání na Venuši bylo jasné, že tato planeta může být velmi důležitá.

"Tady na Marsu všechno končí," říkal jim. "Jsou tu užitečná naleziště nerostů, která se Velcí z jakéhosi důvodu neobtěžovali vytěžit. Ale to je taky všechno. A co se týče Jupiterových měsíců - nu, dá se tam žít jenom v hermetickém skafandru, jinak ne. Ale Venuše, to je něco jiného..."

Podrobně jim vysvětloval, čím se Venuše odlišuje od Marsu. Že se tamější podmínky dají - velmi zhruba - srovnávat s podmínkami na Zemi před několika miliony let. Že hustota atmosféry tlumí sluneční žár, takže i když není možné žít v tropických oblastech, podmínky v oblastech polárních jsou docela příjemné. Nebo alespoň snesitelné. A že je tedy možno uvažovat o osídlení vybraných území.

"Musíme získat fůru dobrovolníků. Zprvu to nebylo snadné. Možná, že se pamatujete, jak se agitovalo. Vlajky, nápisy, schůze a všechno ostatní. Mnoho jich na to zabralo. Ale musíme mít další impulsy a je třeba zajistit jim pokud možno slušné podmínky na místě. Jistě, první osídlenci tam neměli zůstat navždy - ale podepsali smlouvu minimálně na pět pozemských let s tím, že na konci pobytu dostanou důchod. V první skupině bylo pětadvacet rodin. Dalších pětadvacet bylo právě na cestě, když se doma stalo - to, co se přihodilo."

"Vzpomínám si," přikývl Bert. "Měli odletět týden po nás. Takže také odletěli."

"Jistě chápete, že naše situace se od vaší poněkud lišila. Měli jsme asi stejně kosmického personálu, ale neměli jsme dost horníků a prospektorů. Jenom několik výzkumníků, botaniků, chemiků a tak podobně. V kolonii bylo asi padesát žen a téměř sto dětí. A měli jsme planetu se slibnou budoucností. Měli jsme pro co pracovat. Ale právě teď potřebujeme co nejvíce mužů, aby nám pomohli. Šlo by nám to mnohem rychleji, kdybychom měli více lidí na dohlížení."

"Na koho dohlížíte? Jeden na druhého?" zeptal se Bert.

"Ne. Pracují pro nás grifové."

"Myslel jsem..."

"Myslel jste, že grifové jsou dobří jenom na kožešinu? To si myslel každý. Lovili jsme je kvůli kožešině a nikdo se neobtěžoval přiblížit se k nim blíže než na dostřel. Ale nyní jsme zjistili, že jsou dost inteligentní na to, aby vykonávali užitečnou práci. Až budeme mít více času, budeme s to je vycvičit, aby vykonávali i složitější úkoly. Jsou samozřejmě malí, ale je jich velmi mnoho. Háček je v tom, že se na ně musí pořád dohlížet. Potřebujeme hlídače - a těch právě máme málo."

"Takže vy tu nabízíte jakési místo dozorce?"

"Tak něco - pro začátek. Ale je to určitě příležitost. Naše kolonie se bude rozrůstat. Jednou bude tak velká jako Země a bude mít totéž, co měla Země. Možná, že klima není příliš lákavé, ale dá se tam bydlet ve slušných domech a už se začíná objevovat cosi podobného civilizaci. Budete překvapen. Tady na Marsu můžete jen shnít. Tak co?"

"Trvalo to nějak dlouho, než jste zjistili, že nás potřebujete," řekl Bert.

"Ne, to jsme věděli už od začátku. Ale nebylo snadné dostat se až sem. Na pohon rakety potřebujeme mnoho paliva. A získat je - to vyžadovalo mnoho času a úsilí. Ale když jsme získali štěpný materiál, bylo snadné s Rutherfordem A4 vzlétnout. Pokud víme, ostatní lodi na atomový pohon si to odskákaly. A1 byla zničena na Jupiteru při ztroskotání, snad si na to pamatujete. A o A2 a A3 se předpokládá, že byly v blízkosti Země, když se to stalo. Na tuto cestu můžeme vzít čtyřicet pět mužů, ty nejlepší samozřejmě jako první. Vy byste to hravě zvládl. Je vidět, že jste tu příliš nezapustil kořeny. Tak jaké je vaše ctěné jméno?"

"Rozmyslím si to," řekl Bert.

Ostatní na něj zírali s ústy dokořán.

"Proboha," řekl bledý muž, "taková jedinečná šance dostat se z téhle hroudy písku - a vy si to chcete r o z m y s l e t ?"

"Když jsem sem přišel, bylo mi jedenadvacet," řekl Bert. "Teď je mi asi čtyřiatřicet, podle pozemského kalendáře. Za tu dobu si na ledacos zvyknete. Dám vám vědět."

Odcházel a cítil, jak ho sledují očima. Aniž by věděl, kam vlastně jde, ocitl se najednou znovu na pobřeží kanálu. Posadil se mezi drátenické zvonky a díval se na vodu.

Znovu viděl zchátralou věž vedle dalšího kanálu. Život tu byl klidný, harmonický. Lidé tu žili jednoduše, poklidně užívali života, aniž by směřovali k nějakému určitému cíli. Byli součástí jednolitého procesu, který neměl za cíl řídit a ovládat všechno kolem. To, že Mars vymíral, byla pravda. Ale vymírala celá sluneční soustava a vlastně celý vesmír. Stálo to skutečně za to, bojovat po tisíce let s planetou, aby byla pokořena? Nebylo lepší žít po několik století klidným životem? Jaký cíl vlastně pozemšťané hledali s celou svou civilizací shonu a hluku?

Mertané takoví nebyli. Nepokládali se za soudce ani za lidi, které očekával úděl bohů, ale prostě za součást života.

V duchu uviděl obraz Zaylo. Zaylo pro něj ztělesňovala klid a mír.

Ale opustil ji. Připadalo mu, že kdyby se usadil, odpočinul si, kdyby si vytvořil domov, zradil by tím všechno, čemu ho zmizelá Země naučila. Vidinu Zaylo vystřídala v Bertově vědomí vidina Země, tak, jak ji znával. Viděl před sebou města plná života, úrodná pole, lodě na mořích i letadla ve vzduchu a v duchu dokonce slyšel hlučící dav jako symfonickou hudbu. Takový svět byl vytvořen lidmi - pro lidi. A jednou se na Venuši znovu objeví všechno, co se zdálo být spolu se zmizelou Zemí nenávratně ztraceno.

A jemu bylo nabídnuto, aby pomáhal znovu vybudovat téměř zničenou civilizaci.

Znovu si vybavil představu Zaylo, viděl ji, něžnou a krásnou, a pomyslel si, že samo její zjevení působí jako balzám na opuštěnou lidskou duši...

Ale místo ní se před jeho zraky najednou objevily nové budovy na Venuši, tyčící se až do nebes, a v těch městech žily, smály se a milovaly tisíce lidí. A on pomohl tento šťastný svět vybudovat...

Bert seděl a díval se na vodu.

Z Osady bylo teď cosi slyšet. Najednou si uvědomil, že se k němu nese lidský zpěv. Ve městě zpívali opilci často, ale takovýto zpěv, plný radosti, touhy a naděje, už po dlouhý čas neslyšel.

Bert se vztyčil a pocítil, že jím rozhodnutí prostupuje jako nějaký opojný nápoj. Cítil nyní jakousi sounáležitost se zpívajícími. Otočil se a jistým krokem se vydal zpět k Osadě.

III

Bert seděl v pomalu se šinoucím elektrickém vláčku a vyhlížel z okna. Na venušanském nebi visely neustále těžké mraky, kterými nemohl proniknout ani paprsek Slunce. Bledé rostlinstvo, místní obdoba trávy, bylo tak bledé, že téměř postrádalo alespoň nádech zeleně. V dálce se tyčily lesy, které vypadaly skoro jako duchovitá zeď. Podrobnosti nebylo vidět, protože pršelo - ostatně na Venuši pršelo skoro pořád.

Na jedné straně bylo vidět ještě poměrně blízko přistávací plochu. Na ploše se tyčily jako nějaké příšery podivné kosmické

lodi. Před dávnou dobou byly sestrojeny ze všech možných i nemožných součástek jiných lodí, z nichž mnoho chybělo, protože je zřejmě potřebovali jinde. Jen ten malý Rutherford A4 vypadal ještě jako běžná kosmická loď bez ničivějších zásahů, protože se měl za den nebo dva vydat znovu na Mars. Odborníci se pořád nemohli shodnout, co všechno ještě vydrží a kolikrát ještě může letět. Předpokládalo se, že během této konjunkce by snad mohl letět tři krát. Pak ho také odstaví, než se vyskytne další vhodná příležitost.

Z kováren a dílen na druhém konci plochy stoupal černý dým nad stromy a rozplýval se dál.

Ať si už člověk o tomhle myslel cokoli, bylo nutno uznat, že za těch třináct let se tu udělal hezký kus práce.

Vlak zahýbal do zatáčky a před oknem se nyní objevily malé domky zdejší Osady. Tu a tam byly vysazeny nádherné palmy a jejich dlouhé listy vlály ve větru. Uprostřed Osady byla ohrada místního "serailu". Vrch ohrady tvořily jakési kůly a to všechno bylo přikryto narychlo vybudovanou střechou.

Bertův soused si všiml jeho pohledu.

"Je pěkně zataženo," řekl stručně. "Zejtra se to spustí."

Bert se pootočil a prohlédl si ho. Byl to středně vysoký muž, asi o deset let starší než on. Jako všichni Venušané byl pobledlý a měl jakýsi měkký a schlíplý pohled.

"Co tím chcete říct?" zeptal se Bert.

"Jen tohle," řekl muž. "Vy jste jeden z těch novejch z Marsu, že jo?"

Bert to připustil. A muž pokračoval:

"A myslíte si, že vám jednou řeknou: 'Tak dobrý, jsi v pořádku' a nechají vás tady?"

"Prohlédli mě," řekl Bert. "Dostal jsem injekce snad proti všemu, co existuje, a podle mého certifikátu jsem zdráv a mohu mít potomky."

"No jo, jistě," řekl muž. "Tohle známe všichni. A nic to neznamená."

"Ale vždyť je to doklad..."

"To já vím... No, a co byste byl udělal, kdyby vám ho nedali. Hned byste chtěl obrátit všechno naruby. No, a takovéhle lidi tu nechtějí, a tak vám ten certifikát dali. To je jasný."

"Aha," řekl Bert.

"Samozřejmě. A teď vám dali práci, takže můžete ukázat, jestli jste dobrej a spolehlivej chlap. Když budou s vaší prací spokojeni, dostanete všechna občanská práva. Vypadá to krásně. Ale najednou zjistíte, že se nějak nemůžou rozhodnout, a tak vám nejdřív dají ještě jednu nebo dvě další práce. A když pak budete moc dobře pracovat a budete m o c uctivý, máte naději stát se plnoprávným občanem. A když se vám to nepodaří, můžete se pořád snažit. Věřte mi, kamaráde, tady umějí člověka pěkně vydírat."

"A co se stane, když se stanu občanem?" zeptal se Bert

"Pak to bude výborné. Pogratulují vám, poplácají vás po zádech a zalichotí vám, že jste skvělej chlap, pravý zakladatel nového venušanského národa. Jenže vám s politováním oznámí, že tu pro vás zatím není žádná vhodná manželka. Takže zatím nemůžete bydlet v samostatném domě v serailu. Je to škoda. Ale když budete hodný a budete --- A tak dále. Takže sekáte dobrotu a čekáte. Za nějakou dobu toho máte dost a půjdete k nim znovu. Litují, velice litují, ale pořád nic. Takovýchhle je velmi mnoho. Háček je v tom, že si tu muži zvykají lépe než ženy. Ale všechno bude. Musíte být zkrátka trpělivý a - dále sekat dobrotu. Alespoň po několik let. No,

FV SSM 1325

a když vás to otráví a začnete si stěžovat, tak občanství ztrácíte. Jako jsem je ztratil já. A když už začnete doopravdy překážet - tak jednoho dne prostě zmizíte."

"Takže to všechno, co nám vykládali, byl jen lákadlo?" zeptal se Bert.

"Lákadlo? Jo, to je ono. Chris Davey to tu vzal do rukou hned den po tom, co jsme se dověděli o té věci se Zemí. Od té doby to tu řídí a má všechno pevně v rukou. Výsledkem je práce pro každého - a pohodlí málo."

Bert se znovu podíval z okna. Nyní byla Osada za nimi. Země byla pokryta jakýmisi neznámými rostlinami. Místy se dřeli v malých skupinkách grifové, asi metr velcí, a z jejich stříbřité kožešiny se lila voda. Občas zahlédl muže v nepromokavém plášti a v širokém klobouku, jak přechází od jedné skupiny ke druhé a dohlíží na práci. U pasu měl upevněný bič.

"No jo, je vidět, že dospěli k jakýmsi výsledkům," řekl Bert a ohlédl se směrem k dílnám, které teď pro houstnoucí déšť už nebylo téměř vidět.

"To jo," připustil muž. "Tu nejtěžší práci dělají vždycky grifové. Těch je tu plno - všude kolem v lesích. Což je štěstím pro nás."

"Jak to?" zeptal se Bert.

"Protože nás potřebují jako dozorce. Bez nich grifové nehnou ani prstem. Takže potřebují mnoho lidí na hlídání. A proto si to Chris Davey a jeho lidi m o c rozmyslí, než se někoho zbaví."

"Hm!" zamumlal neurčitě Bert.

V duchu byl nyní znovu na své staré rozviklané lodi a plavil se po kanálu. Znovu v plicích cítil čerstvé a jemné ovzduší Marsu. Před ním bude asi vodní kolo, takže musí dávat pozor. Před sebou viděl zříceninu staré věže z tmavorudého kamene. Když vystoupil a přiblížil se, vylezli ze svých děr baniuklové, mrkali na něj svýma očkama a prosili ho o pár oříšků. Ve dveřích stála Zaylo. Ve vlasech jí svítily stříbrné sponky, její oči byly vážné, ale lehce se pousmála...

"Ne," řekl si, "není to to, co jsem očekával." Chvilku mlčel a pak se zeptal: "Jak to dospělo až sem?"

"Chris Davey to vzal zkrátka. Jeho jediný vážnější protivník byl Don Modland, který se zasazoval o demokratický režim. Jenže Don velmi brzy zmizel a to odstrašilo ostatní. Takže Davey a jeho suita už měli moc pevně v rukou. Když patříte k Daveymu, můžete mít zbraň - a když k němu nepatříte, tak ji určitě nemáte. Takže teďka všechno klape na drátkách, jak si to Davey poručí."

"Takže on se prohlásil jakýmsi - králem Venuše?" zeptal se nevěřícně Bert.

"To je ono. Aspoň téhle části Venuše. Ale drží to pevně, Všechno je tu podle něho. Svým způsobem to tady opravdu buduje."

Po druhé koleji projel s rachotem vlak. Na malých odkrytých vagónech ležely hromady různých výrobků, jiné byly plné železné rudy, v několika ohrazených vozech byli namačkáni grifové; vzadu bylo několik zasklených vagonů. Jejich vlastní vlak znovu zvýšil rychlost. Bert se rozhlížel dále po krajině a tu ucítil, že mu jeho společník klade ruku na koleno.

"No nic, chlapče. Buďme rádi, že žijeme. Už to je víc než dost."

"Žil jsem na Marsu," řekl Bert.

"Tak proč jsi sem přišel?" zeptal se spolucestující.

Bert se mu to pokoušel vysvětlit. Snažil se ze všech sil, aby mu přiblížil svou představu o obnovené Zemi. Muž naslouchal s porozuměním a s výrazem pochopení.

"Já vím. Nový národ založený na svobodě všech a vycházející z předpokladu, že všichni lidé jsou si rovni ---."

"Tak nějak," souhlasil Bert.

"Inu, chlapče, byl jsi velmi mladý, když jsi opustil Zemi," řekl muž.

"Bylo mi jedenadvacet," poznamenal Bert.

"V jedenadvaceti si člověk myslí, že ví všechno - a vidí před sebou svět plný slávy a dobra. Stát založený na těchto principech je velká věc, ale napadlo tě vůbec někdy, kolik říší povstalo a bylo zničeno nebo kolik lidí za celou tu dobu bídně zahynulo v otroctví, než bylo vůbec možné na něco takového pomyslet?"

"Ne," připustil Bert. "Ale b y l o to vytvořeno. Tak proč takovýto národ založený na principu svobody všech lidí nemohl být vytvořen právě tady? Všechno, co tu lidé postavili a vytvořili, vyčetli z knih, které tu měli na Venuši. To, co tu teď vzniklo, je něco na způsob starověkého otrokářského státu. Ale všichni přece víme, že se dá žít mnohem lépe než takhle - tak co se to, proboha, děje? Přece tu nezačnou s dějinami znovu od začátku, když mají tolik vědomostí, které jim zbyly ze Země! Přece tu chtějí vybudovat novou Zemi!"

Jeho společník se na něj chvíli mlčky díval a pak řekl:

"Mám dojem, že se mýlíš, chlapče. Oni právě budují novou Zemi. Tobě vadí to, že místo toho nezačali vytvářet nějaký nový ráj."

Bert na něj ostře pohlédl.

"To se mi nezdá. Víte, já si Zemi pamatuji."

"Já taky. Co jsi tam všechno dělal?"

"Chodil jsem do školy, pak do gymnázia a potom na Vysokou astronautickou školu."

"No, a já jsem pracoval leckde: na stavbách, v továrnách, na lodích, v docích, na kosmodromech i na železnicích. Viděl jsem toho hodně. Nemyslíš, že bych měl vědět, že Země vypadala spíš takhle, než jak si ty myslíš?"

Bert seděl chvíli beze slova, a pak řekl:

"Ale na Zemi byla také nádherná města, zábava, hudba - a lidé byli dobří a šťastní."

"Viděl jsi někdy ledovou kru? To, co je vidět, vypadá na slunci krásně."

"Bylo toho dost, aby lidé pochopili, jaký by jejich svět mohl být - a jaký by být měl."

"To jistě. Všichni víme, jak by to mělo být. Každý z nás má svou privátní představu o ráji."

"Ale tady je to š p a t n é . Tady jdou lidi zpět. Jako by zapomněli na všechno, čemu se naučili. Měli bychom jít k u p ř e d u , ne zpět. To lidé na Marsu..."

"Jistě. Vyprávěj mi o Marsu, chlapče. Nikdy jsem tam nebyl."

Bert mu vyprávěl o Marsu. Líčil mu tamní krajinu, mluvil o jeho obyvatelích, o jejich prostém a jednoduchém způsobu života, který považovali přes jeho nenáročnost a často i chudobu za ten největší dar.

Vláček se přiblížil k jakémusi pohoří, ale Bert si ho vůbec nevšímal. Najednou s překvapením zjistil, že začal svému společníkovi vyprávět i o Zaylo...

Pohoří už bylo téměř na dosah, když muž přerušil tok jeho myšlenek. Ukázal na kopce, porostlé místním rostlinstvem, mezi nimiž se černaly ponuré budovy dílen.

"Tak tady máme pracovat," řekl.

Vlak se s trhnutím zastavil. Bert se s heknutím postavil, celý ztuhlý po dlouhé jízdě. Sebral si své věci a šel za svým spoluces-

FV SSM 1327

tujícím. Hustě pršelo, náklad byl těžký, a tak sotva pletl nohama. Přemýšlel, jak dlouho to bude trvat, než si zvykne na místní přitažlivost. A stejně tak působilo tísnivě i na duši všechno kolem.

IV

Bert stál na okraji malého lomu a dohlížel na dění pod sebou. Díky tomu, že jakýmsi zázrakem nepršelo, měl na místní podmínky výhled přímo vynikající. Ale měl na sobě stále nepromokavý plášť, prakticky jakousi místní uniformu, protože liják se mohl kdykoli zase spustit. Na nohou měl velikánské boty, které sice vyhlížely hodně nemotorně, ale zadržovaly vodu. Na levé straně opasku měl připevněný nůž zasunutý v pouzdře a sekyrku. Na pravé straně měl stočený bič.

Skupinka asi padesáti grifů pracovala téměř těsně pod ním. Grifové nakládali železnou rudu na vozíky, tlačili je ke svahu a se svahu dolů na konec linky a prázdné vozíky tlačili zpět. Od konce linky se táhly po poli dráty elektrického vedení. Na druhé straně bylo vidět les, vyhlížející poměrně nedotčeně. Vcelku měla krajina monotónně šedivý nádech, jen místy bylo vidět skvrny bledě probleskující zeleně. Bertovi se tu všechno viditelně protivilo.

Jediné, co mu nebylo odporné, byli grifové. Bertovi jich bylo líto a měl pocit jakési soudržnosti s nimi. Byli to malí a chytří tvorové, ale každému se zdáli strašně líní. A to považoval Bert za projev zdejšího omezeného myšlení. Přece nikdo neříká o stromu nebo květině, že by byly "líné". Potíž byla v tom, že grifové pojem práce dříve nikdy nepoznali. Lidé je chytali a učili pracovat, ale grifové neměli o práci zájem. A proč by ho vlastně měli mít? Grifové v zajetí vyhlíželi velice utrápeně a mnoho jich umíralo. A zbytek neměl příliš mnoho chuti přežít své druhy. Život v zajetí pro ně nebyl o mnoho lepší než smrt. To jediné, co je přinutilo pracovat, byla hrůza z bolesti. Grifové byli dost učenliví na to, aby mohli vykonávat i složitější práce, ale vštípit jim posvátnou myšlenku práce jako takové - to nedokázal nikdo. Nebylo možno jim vtlouci do hlavy, že jsou uchvatitelům jejich planety něco dlužni. Bertovým úkolem bylo přimět je k práci jediným možným způsobem. A to mu bylo teprve odporné.

A navíc měl nepříjemný pocit, že jeho postavení ve zdejší společnosti se příliš neliší od postavení těch tvorečků...

Jeho myšlenky přerušil hlavní dozorce, který šplhal po svahu. Bert mu vyšel naproti.

Muž ho nepozdravil. Byl oblečen stejně jako Bert, vyjma pistole u opasku, která tu reprezentovala jeho postavení. Bert viděl už zdálky, že má špatnou náladu. Jeho oči se na Berta pánovitě dívaly.

"Jste s výrobou pozadu. Proč zaostáváte?" zeptal se. Ale nezdálo se, že očekává odpověď. Jedním pohledem objel celé okolí a zavrčel: "No podívejte se! Vaším úkolem je přinutit ty potvory k práci. Tak proč to neděláte?"

"Vždyť pracují," řekl Bert jemně.

"Pracují? To určitě!" vyrazil dozorce.

Jeho bič zasvištěl vzduchem. Jedna samice hrozně vykřikla a svalila se na místě. Dva další, kteří k ní byli přikováni řetězem, se udrželi zpříma, ale v očích se jim zračil děs. Ostatní začali okamžitě pracovat o poznání vyšším tempem. Bertova ruka se zachvěla. Pohlédl na samici a viděl, že jí po stříbrné kožešině stéká krev. Vzhlédl k dozorci, který se na něj pozorně díval.

"Nelíbí se vám to, viďte?" řekl muž a v širokém úsměvu ukázal zuby.

"Ne," řekl Bert.

"Změkl jste. Budovat to tady - to je práce pro chlapy. Zvyknete si, až tu budete o něco déle."

"Pochybuji," řekl Bert.

"Měl byste si zvyknout," řekl dozorce nepříjemným tónem.

"Nepřišel jsem sem proto, abych tu budoval otrokářský stát," odpověděl mu Bert.

"Ne? Vy byste chtěl začít hned odshora - bez špinavé a tvrdé práce - že? Tak to nejde. Ukažte mi aspoň jeden veliký národ na Zemi, který by neprošel tímto stadiem!" Zasvištění jeho biče prásklo jako výstřel. "Tak co?"

"Je to š p a t n é ", řekl Bert bezmocně.

"A znáte lepší způsob? Chcete snad na ně jít s láskou a dobrotou?" zeptal se muž s úsměškem. "Změkl jste," opakoval.

"Možná," připustil Bert. "Ale rozhodně si myslím, že existuje jiná cesta než tahle. Vždyť ti tvorové zešílí hrůzou a bolestí, dokud bídně nezahynou. Má tohle nějakou cenu?"

"Pche! Tahle práce se dá dělat jen jedním způsobem. Takhle!" A jeho bič znovu zasvištěl. Druhý grif vyjekl, a ještě jeden.

Bert chvilku zaváhal, a pak pozvedl svůj vlastní bič. Dlouhý konec se mihl vzduchem a omotal se kolem dozorcova krku. V tu chvíli Bert zatáhl vší silou za rukojeť. Muž se naklonil, klopýtl o kámen a upadl. Bert svinul svůj bič a vrhl se k němu, aby muž neměl čas vytáhnout pistoli.

Ale to už bylo zbytečné. Dozorce už rozhodně nebyl s to použít pistoli nebo bič.

Grifové přestali pracovat a zírali na Berta, který se vztyčil a upevnil si sám pistoli k opasku. Přestal hledět na muže na zemi a podíval se na ně. Otočil se a šel k bedně s nářadím. Vytáhl z ní dlouhé nůžky, kterých se obvykle používalo k odříznutí mrtvého grifa od jeho spolupracovníků. Pak se vrátil k nim a dal se do práce.

Když byl hotov, viděl, že všichni stojí kolem něj s nechápavýma očima, které se na něj dívaly ze stříbřitých tváří.

"Tak běžte, mršky! Sypte! Kšššc!" řekl Bert.

Díval se, jak pádí pryč a mizí za lomem, a pak se otočil, aby muže prohlédl. Muž byl silné postavy a Bertovi dalo hodně práce, než ho vytáhl z lomu, ale nakonec se mu to podařilo. Kousek za okrajem se zastavil, aby si vydechl. Potom s hekáním odtáhl tělo k místní obdobě růže a schoval je pod jejími širokými listy, které se nad ním pomalu sevřely.

Pak se Bert posadil na deset minut na kámen, aby nabral nových sil, a přemýšlel. Potom se rozhodl a vstal. Vrátil se do lomu pro klobouk, protože se znovu rozpršelo.

V

Jakmile přetížení skončilo, vylezl Bert ze své skýše v kosmické lodi a vmísil se mezi ostatní. Trvalo celou hodinu, než mu kdosi poklepal na rameno a zeptal se:

"Vy tam, poslouchejte, co tady děláte?"

Přivedli ho před kapitána a prvního důstojníka, kteří si ho pozorně prohlíželi. Teď pro něj jeho pistole mnoho znamenala: zdálo se, že jako odznak moci tu mluví sama za sebe.

"Co se vám nezdá?" zeptal se Bert udiveně.

"Nejste v seznamu. Jak jste se sem dostal?" tázal se první důstojník.

FV SSM 1329

Bert se zatvářil překvapeně.

"Nejsem v seznamu? Tak to musel někdo poplést. Včera mi svěřili tuhle práci, ale řekli mi, že vás už informovali, kapitáne."

"Ne, nikdo mi nic neřekl. A o jakou práci jde?"

"No, já jsem - ee - něco jako seržant-verbíř. Víte, já mluvím čtyřmi marťanskými dialekty a rozumím několika dalším."

"Čili vy byste chtěl verbovat Marťany?"

"Přesně tak. Napovídám jim všechno možné a přivedu je k nám. Když nic jiného, tak budou aspoň moci dohlížet na grify."

Klidně hleděl na kapitána a doufal, že ho nenapadne, že každý Marťan by byl na Venuši jen přítěží. Tamější přitažlivost by pro ně byla tak silná, že by se sotva plazili, pokud by je úplně nerozdrtila. Naštěstí to kapitána nenapadlo. Zřejmě nikdy žádného Marťana neviděl. Zlehka se zamračil.

"Měli mě informovat," řekl strojeně.

"Někdo to zkrátka zvoral," souhlasil Bert. "Ale můžete si to ověřit rádiem," navrhl.

"Víte vy vůbec, jaké jsou na Venuši podmínky pro vysílání?" opáčil první důstojník.

"Ne, ale na Marsu jsme.. "

"Snad, ale Mars není Venuše. No, když už jste tady, ať jste na cestě aspoň k nějakému užitku."

"Ano, jistě, pane," souhlasil Bert.

Zdálo se, že od té doby, co loď zakotvil, zůstala stát nedotčena. Bert prohlédl stroj, tu a tam poklepl a pak ho spustil. Stroj okamžitě zabafal a pak se loď rozjela. Hlasitě se zasmál, protože mu rytmické klapání motoru znělo jako hudba. Určil trasu a nasměroval kormidlo k velkému kanálu.

Potom zahnul do menšího ramene a zastavil se. Z bedýnky, která stála v kabině lodi, vytáhl staré ošoupané šaty a pár zablácených bot, na které byl zvyklý. Oděv, který dostal na Venuši, šel přes palubu, a boty za ním. Když držel pistoli, chvíli zaváhal - a pak ji hodil také do vody. Tady na Marsu ji nikdo nikdy nepotřeboval a nepoužil. Když se díval, jak mizí s ostatními věcmi pod vodou, bylo mu hned lehčeji. Všechno, co prožil - ty smutné poslední týdny na Venuši, dlouhá cesta z lomu zpět do Osady, kde se odvážil vycházet jen v noci, aby nebyl přistižen, dlouhé čekání u kosmodromu, potrava z listí a kořínků, neutuchající déšť, návrat lodi 'Rutherford A4' a její dlouhé vypravování na třetí a poslední cestu během této konjunkce a konečně ta rozčilující hra na schovávanou na lodi - to všechno mu připadalo už jenom jako zlý sen.

Oblékl si kalhoty a ovázal si je kouskem motouzu. Když se chystal znovu spustit motor, ozvalo se v daleké poušti náhle zahřmění.

Bert se ohlédl.

Nad obzorem stoupal proužek černého dýmu a rozplýval se v dálce. Spokojeně přikývl. 'Rutherford A4' se už nikdy nevydá na výpravu za otroky.

Znovu spustil stroj a tiše si přitom hvízdal.

Jako by jeho představy a vzpomínky náhle ožily - i přes zvonění drátenických zvonků zaslechl vzdálené vrzání vodního kola. Blížil se k polozřícené věži a uslyšel rytmické bušení. To Annika, matka Zaylo, mlela jako vždy obilí. Kolem se hemžili baniuklové, jenže Bert pro ně tentokrát neměl žádné oříšky, což odmítali pochopit. Když se přiblížil, Annika odložila svůj hmoždíř.

"Vítej, pozemšťane," řekla. Její oči si ho pozorně prohlížely. "Byl jsi nemocen?" zeptala se.

Bert zavrtěl hlavou a posadil se na kamennou lavičku.

FV SSM 2174

"Přemýšlel jsem," řekl. "Pamatuješ, když jsem tu byl naposled, řekla jsi mi, že kdyby někdo nyní stvořil Zemi, byla by mi cizejší než Mars?"

"Byla by, pozemšťane."

"Ale já jsem ti nevěřil."

"Nu a...?"

"Myslím, že teď už chápu, co jsi měla na mysli. Zdá se mi - nu, je možné, že taková Země, jakou jsem si ji pamatoval, nikdy neexistovala."

Annika přikývla.

"Není dobré stále vzpomínat na zmizelý ráj," řekla. "Je mnohem lepší vidět ho v budoucnosti. Ale nejlepší je udělat si ráj okolo sebe."

"Ty věcem rozumíš, Anniko. Já jsem si připadal jako boháč, který přišel o všechny svoje peníze a jediná věc, která měla cenu, bylo snažit se získat je zpět."

"A teď ...?" zeptala se Annika.

"Teď už jsem přestal dělat ze sebe blázna a obelhávat sám sebe. Už jsem přestal oplakávat Měsíc - i Zemi. Budu klidně žít a užívat života. Takže tentokrát ..." zarazil se.

Zaylo vyšla ze dveří věže a zastavila se, když ho spatřila. Chvilku stála bez hnutí, s půvabem mladé bohyně. Prstence jejích vlasů se kovově leskly, matně zbarvená pleť zářila na slunci jako měď. V očích se jí náhle objevil radostný záblesk a rty se pootevřely.

Zaylo nevyhlížela přesně tak, jak si ji tisíckrát vybavoval ve svých snech. Byla desetkrát krásnější než v jakékoli vzpomínce, kterou si dokázal vybavit.

"Takže tentokrát," opakoval, "tentokrát tu zůstanu."

/John Wyndham: No Place Like Earth, vyd.v antologii Out of This World 1, vydavatel Blackie - London and Glasgow 1965, přeložil Jan Pavlík/

Ivan Adamovič:

Jednou oné noci

A vyjdeme do tmavé noci plačící hustým deštěm, chvíli váháme na lesklém, nehybném potoku asfaltu, jenž kdysi dávno tekl od obru k obzoru a vydáme se po něm nazdařbůh do dálky nejistot.

Už zdaleka vidíme toho muže s lucernou v ruce, který rozmáčen deštěm patrně hledá svůj cíl a znovu nastavíme tvář bezednýmtemnotám před námi, jdeme touto nocí a všechno nás nutí k myšlence, že opět jednou nastal konec světa, znovu si smutně uvědomujeme, že nekončí svět, to pouze my jsme prohráli svůj boj a marně se snažíme setřást ze sebe tu nevýslovně tichou sklíčenost; zrychlíme tedy svoje kroky, abychom stihli urazit na své nekonečné pouti, co se dá stihnout, když se již země zalyká pod přívalem vody a odmítá ji do sebe vstřebávat.

Někde daleko před námi vzplál falešný úsvit, ale my dobře víme, že to je jen další stravující žár - kolikátý už? - pod jehož neviditelnými šípy pozvolna uvadáme jako růže v poušti. Pozvedáme ve směšné naději oči k obloze, ale vidíme jen rozšklebenou propast mezi záchvaty závratě, proto radši rychle klopíme zrak. Možná, že bychom ještě řekli sbohem, kdyby ale bylo komu, kdyby bylo s kým se loučit.....

V dálce zhaslo osamělé světélko lucerny.....

VĚDECKOFANTASTICKÁ LITERATURA V ZEMÍCH ASIE A AFRIKY

Jaroslav Olša jr

Země Asie a Afriky přes hluboké kořeny, ze kterých by mohla vědeckofantastická literatura čerpat, nemají zatím rozsáhlý knižní fond tohoto žánru. Přesto bylo v těchto zemích vydáno už několik titulů, které získaly úspěch nejen doma, ale i v zahraničí.

Krásné příklady kořenů science-fiction nacházíme třeba v Indii; což by některé z pasáží Máhabharaty a Rámajány nemohly podle dnešních hledisek patřit k literárním skvostům rovněž z hlediska světové vědecké fantastiky? Vzpomeňme např. na tento úryvek:

Při návratu jsem spatřil věc divnou, nevídanou:
báječný hrad v povětří volně letící,
jenž zářil jak veliký oheň nebo spíš slunce.
Hrad ten byl opatřen vším, co lze si přát,
a prost byl smutku, bolesti, svízelů i běd.
.....
Létající ten hrad, jenž plál slunečním jasem,
mířil hned sem, hned tam - zloduši měli tu moc.
Tu zaryl se do hlubin země, tu vznesl se k nebi,
bystře uhýbal stranou, nebo se do vody hroužil...
Přece však konečně podlehl mým ostrým železným střelám
a roztříštěn padl pak na zem ten zloduchů hrad.

/přel. Vladimír Miltner/

Tyto eposy jsou "vědeckofantastickými" příběhy přímo přeplněny. Většina ostatních starověkých památek sice rovněž často splňuje první hledisko - jsou fantastické, ale o vědeckosti se zde vůbec z dnešního hlediska nedá mluvit.

Na rozhraní stojí také některá díla arabského světa, zejména Pohádky tisíce a jedné noci a některé ze Sindbádových příběhů. Arabská kultura byla také jediná, která v cestě, na jejímž konci je moderní vědeckofantastická literatura, pokračovala i ve středověku. Nacházíme zde práce podobné Utopii Thomase Mora nebo Slunečnímu státu Tomassa Campanelly, utopické vize státu umístěného "kdesi v čase, kdesi v prostoru".

Překvapivé je ovšem to, že fantastika, které se tak dobře dařilo ve středověku, je dnes v arabských zemích spíše popelkou.

FV SSM 2176

Jednou z vyjímek je Libye, kde se s problematikou budoucnosti setkáváme poměrně často /beletristické zpracování vize budoucnosti bývá obvykle považováno za sci-fi/. Sulejman Kašlaf ve své eseji o současné libyjské próze "Druhý břeh" píše: "Ve tvorbě... se dají objevit dva směry. Jeden z nich - to jsou úvahy o budoucnosti, jejích světlech a stínech...". S úryvkem z jednoho románu Jusúfa al-Kuvajrí jsem se mohli seznámit i v českém překladu v Dějinách literatur severní Afriky dr. Svetozára Pantůčka. Dalším autorem, který se zabývá tímto žánrem, je například Ibrahim al-Koni /připomeňme jeho povídku Osamocený zvuk, ve které ukazuje život na pokraji symbolismu a fantaskna/.

Oblasti černé Afriky jsou na mapě našeho literárního žánru stále plné lvů. Vyjímkou je jedno z nejlepších děl světové fantastiky vůbec - Piják palmového vína Amose Tutuoly. Tento samouk přihlásil Pijáka do soutěže o nejlepší anglicky psanou povídku prý jen proto, že byl bez peněz. Netušil, že jeho dílo překoná vše, co bylo do té doby napsáno. Tutuolovi se podařilo využít jorubské mytologie. Vytvořil obraz úplně nového světa, který z této mytologie vychází, ale v konečné podobě s ní má už jen málo společného. Tím se řadí do jedné z podskupin sci-fi - fantasy. Půvab jeho dílu dodává také jazyk, kterým je Piják napsán. Tutuola, který znal jen "good broken English", vymýšlel neuvěřitelné novotvary.

Poměrně dlouhou tradici má fantastika v moderní perské literatuře. Nejzajímavější jsou povídky Sádeka Hedájata, z nichž nejbližší našemu vkusu je povídka Stolec Abú Násra, která se přiklání k horroru.

Pomalu se dostáváme k zemi, v níž fantastika úplně zdomácněla a získává si stále větší popularitu. Rozmach japonské sci-fi je snad ještě větší a bouřlivější než rozvoj japonského hospodářství. Povídky japonských autorů SF si můžeme přečíst občas i u nás, což o dílech ostatních zemí Asie a Afriky říci nelze. Pravděpodobně nejvýznamnějším a ve světě nejoblíbenějším autorem je Kobo Abe. Jeho dílo netvoří jen fantastika, ale i jiné literární žánry. Několik jeho povídek bylo přeloženo i do češtiny /např. ve sbírce Červený kokon/. Nejlepší Abeho román Čtvrtá doba meziledová rozvíjí známé téma rozšíření schopností člověka. Dalším v souhvězdí japonské SF je Sakyo Komatsu, kterého známe zejména jako autora povídek s neočekávanou pointou. Z jeho pera pochází i další verze stroje času - Období Hokkusaie; motiv setkání dvou civilizací, žijících

FV SSM 2177

v diametrálně rozdílných životních podmínkách - Výzva výšce; úsměvná hříčka - Likvidace příšer nebo jedna z nejlepších povídek vůbec - Květy z dýmu, varující před atomovou záhubou lidstva. Novinka firmy Sakay je naopak povídkou z prostředí průmyslové špionáže roku 2000.

K mladému čtenáři se ve svém díle obrací Taku Majumura. Jeho nejslavnější povídka Dlouhá zpáteční cesta k Zemi z roku 1970 se vrací k tragedii Hirošimy a Nagasaki.

Zajímavým autorem je Gaku Konishi, Japonec píšící v esperantu. Dvě z jeho povídek jsme si mohli přečíst i u nás: Podzemní elysium a Autosen.

Rozmach SF v Japonsku podporují i specializované časopisy. Přestože jejich úroveň není vždy nejlepší, za zmínku stojí, že loni se v jednom z nich objevila povídka Hlídač polského autora Konrada Fiałkowského.

Mnohé země Jihovýchodní Asie si berou příklad z Japonska. Je to např. Indonésie, kde časopisy pro mládež jsou plné kreslených seriálů, neboť comics jsou jedním z významných výrazových prostředků science-fiction.

Poslední zemí, kde došlo k obrovskému rozmachu SF, je Čína. V období kulturní revoluce a "Velkého skoku" byla fantastická literatura záměrně opomíjena, ke zvratu došlo teprve na přelomu 70. a 80. let. V současné době má Čína své zastoupení i ve vedení světové organizace autorů vědeckofantastické literatury World SF, kde jsou dva čínští delegáti Ye Yongile a Wang Fengzhen.

Ostatní země jsou u nás velkou neznámou a objevení SF knihy nebo povídky je spíše náhoda. Tak je tomu např. u avantgardního thajského skladatele Somtowa Sucharitkula, který nežije v Bangkoku, kde se narodil, nýbrž v New Yorku a píše anglicky. Jeho práce jsou v podstatě typickou spádovou americkou SF - ale s orientálními prvky /např. pojmenování jedné z "věrouk" daleké budoucnosti - neo-Amiš-Buddho-Krišno-logismus/. Jeho nejznámější knihou je Mallworld, o jejíž úrovni svědčí to, že byla oceněna John W. Campbell Award v roce 1981.

Jistě velmi zajímavým příkladem je tvorba bengálského režiséra Satyajita Raye, jehož povídky byly sebrány v knize Cesty profesora Šanku. Jako jeden z mála autorů se obrací výhradně k dětskému čtenáři a pohádkovou formou ukazuje příhody trochu bláznivého, ale geniálního vynálezce profesora Šanku při jeho cestách s robotem za tajemstvím azurových ryb, na ostrov snů...

FV SSM 2178

Přestože země Asie a Afriky jsou převážně agrární /proto lze jen velmi těžko přiblížit prostému člověku představu budoucnosti, založené třeba na složité technice/, vidíme, že science-fiction zde již zapustila své kořeny a spolu s dalším zvyšováním technického potenciálu se bude tento žánr rozšiřovat mezi stále širší masy obyvatel "třetího světa".

Martin Gardner:

Technologie na planetě AULU

/přeloženo z: Asimov's Science Fiction Magazine 5-1984/

Jak dobře ví každý kovaný scifista, vyspělé kosmické civilizace již po milióny let prozkoumávají planety naší Galaxie. Uvádíme zde výňatky ze zprávy, která je uložena v gigantickém počítači na planetě daleko od naší Země.

Obyvatelé planety AULU, která je oběžnicí slunce GMEXU, žijí ve stádiu technické civilizace, jež je pozoruhodná tím, do jaké míry byly zjednodušeny některé technologie. Řada mechanismů pracuje za extrémně nízkého inputu energie a přitom jsou prakticky eliminovány problémy s údržbou.

1. Oblečení je periodicky čištěno důmyslným zařízením, které podrobuje navlhčené látky střídavým kompresím a expanzím cestou pohybu materiálu po ploše příčně k aproximativně sinusoidním liniím. Tento mechanismus nevyžaduje žádnou elektromagnetickou energii a rovněž nemá žádné pohyblivé části.

2. Dokonce ještě jednodušší přístroj, rovněž bez pohyblivých částí, je používán k vysoušení vlhkého šatstva. Tato technologie nevyžaduje žádný jiný druh energie než tu, kterou produkuje přirozený pohyb atmosféry planety. Ve své podstatě zařízení představuje dlouhý chebný válec.

3. Jak se v průběhu průzkumů ukázalo, je pro obyvatele planety nezbytné udržovat svoji výživu v mírně chladném stavu. To je zajišťováno přístrojem, který je založen na principu přechodu látky z pevného do tekutého stavu, při němž je absorbováno teplo. I v tomto případě byl mechanismus zjednodušen do té míry, že jedinou pohyblivou částí je panel umožňující přístup do nitra aparátu.

4. Matematické výpočty a zpracování dat se obvykle provádí neuvěřitelně jednoduchým přístrojem. Toto zařízení je malé, přenosné, nevyžaduje žádný zdroj energie a neemituje žádnou formu záření. Jeho činnost je téměř bezhlučná. Tento vynález je schopen pracovat s výrazy ve všech jazycích, kterými hovoří inteligentní druhy na planetě, stejně jako s jinými grafickými symboly. Předkládáme návrh, aby Nejvyšší Rada uvážila potenciální využitelnost podobného zařízení při výuce našich dětí.

5. Stěny příbytků jsou konstruovány z kongruentních jednotek -- modulů ve tvaru pravoúhlých rovnoběžnostěnů, sestavených tak, aby tvořily pravidelný mozaikový vzor. Moduly, jejichž poměr stěn lze zhruba vyjádřit dvojitou sekvencí 1:2:4, jsou vzájemně spo-

FV SSM 2179

jeny silným adhezivem. Vedle těchto jednotek se používají moduly s daleko extrémnějšími poměry stěn, které obsahují měkký organický materiál. Vzájemné spojení je zajištěno pomocí malých kovových válců s kuželovitým zakončením. Válce jsou do modulů zapracovány jednoduchým nárazovým zařízením.

6. Jeden z nejpodivuhodnějších rysů technologie na planetě je fakt, že základní zařízení pro transport nejen bytostí, ale i materiálů z jednoho místa planety na druhé je enormě složité. Místo kol využívá těžkopádné a zbytečně složité páky. Čtyři nezávislé soustavy pák jsou řízeny rafinovaným mechanismem, který kontrahuje a expanduje způsobem, jenž je nepochybně pod kontrolou malého počítače, umístěného v horní části dopravního prostředku. Stroj zřejmě funguje na principu spalování paliva, které vstupuje do nitra otvorem ve přední části. Podobně jako je tomu u našich starověkých kosmických lodí, plynné spaliny a ostatní rezidua jsou vypuzovány ústím v zádi mechanismu. Stroj je vybaven čidly, která jsou z důvodů, jež se nám nepodařilo vyjasnit situovány po stranách místo čelně. Tato čidla řídí pohyb dopravního prostředku po určené trase. Pohyb je relativně pomalý, ale stroj je schopen měnit libovolně rychlost.

7. Další zvláštnost, kterou jsme zjistili při pozorování živých forem na planetě, je, že její inteligentní druhy si mezi sebou vytrvale předávají kruhové objekty různé velikosti, složené z kovů jejich slitin. Většina těchto objektů nese basreliefní portréty významných vůdců. Jak se zdá, tyto bytosti rovněž nalézají potěšení v produkci milionů drobných identických pravoúhlých rytin, které zobrazují v plné barvě životní formy a jiné předměty nacházející se na planetě. Tyto rytiny jsou připevňovány k větším pravoúhlý objektům, které jsou pravidelně umisťovány do konteinerů a poté distribuovány na jiná místa planety.

8. Náš výzkum chování inteligentních forem života odhalilo řadu dalších nepochopitelných jevů v jejich životě, z nichž zde budeme citovat pouze dva. V nepravidelných intervalech, pokud právě nesetrvávají v dormantním stavu krátké hibernace, bytosti vkládají do svého příjmového otvoru cylindrický objekt a zvýší jeho teplotu. Tento předmět vyřazují z dalšího použití až po téměř úplném spálení. Pro tento bizarní jev jsme nebyli schopni nalézt vysvětlení.

V okamžicích, které nelze ani přibližně predikovat, je některé z bytostí postižena prudkým záchvatem. Hlasitý zvuk exploze, často opakovaný dvakrát i vícekrát, je doprovázen náhlým vypuzením vzduchu z kuriózně tvarovaného výrustku, jenž je umísten mezi čidly a příjmovým otvorem.

Zkuste převést tyto body do "lidštiny" - řešení je pod čarou !!!!!

Řešení: Uvedená část záznamu popisuje život na Zemi v nepříliš dávné minulosti. Stavební moduly jsou cihly a dřevěná prkna sbitá hřebíky. Oděvy se perou na valše a suší na prádelní šňůře. Potraviny jsou ukládány v lednicích /na kusový led/. Zpracování matematických symbolů se provádí tužkou. Dopravní prostředek je kůň a kruhové objekty mince, rytiny - známky. Dvě ukázky chování jsou kouření a kýchání.

/přeložil J. Haberle/

FV SSM 2180